

بررسی نظرات دانشجویان پرستاری در مورد معیارها و ویژگی‌های یک مربی بالینی ایده‌آل

زهرا خادمی^۱، الهام ایمانی^۲، فاطمه نقی زاده^۳، مهین عسکرنیا^۴، نینا حاجی زاده^۵

تاریخ دریافت ۸۸/۱۲/۸ تاریخ پذیرش ۸۹/۱/۱۵

چکیده

پیش زمینه و هدف: در تکنولوژی آموزشی، محور فرآیند تدریس، دانشجو می‌باشد و استاد به‌عنوان راهنما نقش تعیین‌کننده‌ای در هدایت فرآیند یادگیری دارد. هدف از این مطالعه بررسی نظرات دانشجویان پرستاری در مورد معیارها و ویژگی‌های یک مربی بالینی ایده‌آل می‌باشد.

مواد و روش‌ها: مطالعه حاضر یک پژوهش توصیفی - مقطعی است که با استفاده از نظرات ۹۱ دانشجوی پرستاری انجام گردید. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسش‌نامه‌ای بود که ویژگی‌های مربی بالینی را در سه حیطه ویژگی‌های فردی، روش اداره کارآموزی و روش ارزشیابی بررسی می‌کرد. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: در حیطه ویژگی‌های فردی مربی، بیشترین نظر موافق دانشجویان (۹۱/۷ درصد) برویژگی‌هایی از قبیل: احترام گذاشتن به دانشجو، توانایی برقراری ارتباط با دانشجویان، داشتن تجربه کافی، شیوه بیان خوب و مسلط و ظاهر مرتب و آراسته بود. در حیطه روش اداره کارآموزی بیشترین نظر موافق (۸۶/۴۳ درصد) بر توانایی پاسخگویی به سوالات کارآموزان، تلاش جهت کسب مهارت‌های عملی دانشجو، اهمیت دادن به فهم مطالب توسط کارآموزان، عدم تبعیض گذاشتن بین دانشجویان مذکورمونث و داشتن اطلاعات علمی طبق جدیدترین منابع بود. در حیطه روش ارزشیابی مهم‌ترین ویژگی یک مربی خوب، رعایت عدالت در ارزیابی دانشجویان، بیان شیوه ارزشیابی در آغاز کارآموزی و ارزشیابی دانشجویان طبق روشی که در آغاز کارآموزی ذکر شده است با (۸۱/۶۶ درصد) نظر موافق بود.

بحث و نتیجه‌گیری: بررسی ویژگی‌های یک مربی خوب از دیدگاه دانشجویان باعث می‌شود ما خود را از دیدگاه دیگران بسنجیم و عملکرد خود را ارزیابی نموده و بکوشیم که خود را کامل نماییم و با ارائه برنامه مناسب و تنظیم فعالیت‌های تدریس، درست عمل نماییم.

کلید واژه‌ها: نظرات، دانشجو، پرستاری، معیار، مربی بالینی

فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، دوره هشتم، شماره دوم، تابستان ۱۳۸۹، ص ۶۸-۶۱

آدرس مکاتبه: بندرعباس، گلشهر جنوبی، بلوار رسالت جنوبی، دانشکده پرستاری و مامایی کد پستی: ۷۹۱۶۸۳۹۳۱۹

تلفن: ۶۶۶۶۳۴۷ همراه: ۰۹۱۷۹۳۹۷۸۰۲ فاکس: ۶۶۷۰۷۲۴

Email: eimani@hums.ac.ir

مقدمه

آموزش به معنای هرگونه فعالیت یا تدبیر از پیش طرح ریزی شده‌ای است که هدف از آن ایجاد یادگیری در افراد و انجام تغییر در رفتار آن‌ها می‌باشد (۱). در هر فرآیند آموزشی افرادی به عنوان ماده اولیه وارد نظام آموزشی می‌شوند و فعل و انفعالاتی روی آن‌ها انجام می‌گیرد تا به عنوان ماده تولیدی کارگاه آموزشی به صورت افرادی فرهیخته وارد جامعه شوند.

^۱ کارشناس ارشد مدیریت پرستاری و عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری مامایی دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان

^۲ کارشناس ارشد آموزش پرستاری (داخلی و جراحی)، عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری مامایی دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان (نویسنده مسئول)

^۳ کارشناس پرستاری و مربی دانشکده پرستاری مامایی دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان

^۴ کارشناس پرستاری و مربی دانشکده پرستاری مامایی دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان

^۵ کارشناس پرستاری و مربی دانشکده پرستاری مامایی دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان

نشان داد اکثریت قریب به اتفاق دانشجویان مورد مطالعه در مورد کیفیت کل خدمات بر این باور بودند که خدمات آموزشی ارائه شده دارای شکاف منفی می‌باشد (۷). بررسی دیدگاه دانشجویان علوم پزشکی شهید صدوقی یزد مشخص کرد که به‌طور کلی مهم‌ترین خصوصیات یک استاد خوب عبارت بود از احترام به دانشجو، داشتن علم به موضوع تدریس، داشتن طرح درس، دارا بودن اعتقادات مذهبی و رعایت عدالت (۳). از دهه‌های ۱۹۹۰ میلادی اثر بخشی مربیان پرستاری همواره مورد توجه پژوهشگران و صاحب نظران بوده است، برخی از مطالعات به بررسی ویژگی‌های مربیان اثربخش پرداخته و از کیفیت روابط بین فردی آنان به عنوان مهم‌ترین مشخصه اثربخشی مربیان یاد شده است (۸).

در حال حاضر که سیستم آموزشی کشور از مرحله کمی به مرحله کیفی پیش می‌رود ضرورت انجام پژوهش‌هایی که نشان‌گر بهبود و کاهش موانع حرکت مطلوب به سمت هدف‌های آموزشی است احساس می‌گردد. با توجه به این‌که دانش‌آموختگان پرستاری نقش مهمی را در مراقبت از بیمار به عهده دارند، آموزش پرستاری باید تاکید خود را به دستیابی دانشجویان به سطح بالای صلاحیت در مراقبت از بیمار معطوف سازد. آگاهی از نقطه نظرات دانشجویان از ویژگی‌های یک مربی خوب این فرصت را به ما می‌دهد در ساختاری علمی، قانونی و عقلانی دیدگاه‌های خود را در جهت دستیابی به اهداف آموزشی با هم همسو سازیم.

مواد و روش کار

این پژوهش مطالعه‌ای توصیفی - مقطعی است که در سال ۱۳۸۸ در دانشکده پرستاری، مامایی، پیراپزشکی علوم پزشکی هرمزگان انجام شده است، جمعیت مورد مطالعه ۹۱ دانشجوی پرستاری مشغول به تحصیل در نیم سال دوم به استثناء دانشجویان ترم اول و کارآموزان در عرصه تشکیل می‌داد، نمونه‌گیری به صورت سرشماری انجام شد. ابزار جمع‌آوری

آنچه نظام‌های آموزشی را از هم متمایز می‌سازد، فعل و انفعالات درون مجموعه آموزشی می‌باشد (۲). در تعریف جدید از تکنولوژی آموزش، محور فرآیند تدریس دانشجو و اساسی‌ترین عامل برای ایجاد موفقیت مطلوب در تحقق هدف‌های آموزشی استاد می‌باشد (۳). آموزش پزشکی به دلیل مسئولیت دانش‌آموختگان آن در برابر جان انسان‌ها از اهمیت و حساسیت ویژه‌ای برخوردار بوده از این رو توجه و تلاش فراوانی در زمینه ارتقاء کیفیت مستمر در سیستم‌های آموزش پزشکی صرف می‌گردد (۴). پرستاری رشته‌ای مستقل و شاخه‌ای از علوم پزشکی است که دانش‌آموختگان آن به عنوان عضوی از تیم سلامت در عرصه‌های مختلف به ارائه خدمات می‌پردازند، امروزه آموزش پرستاری مدرن از الگوهای گوناگونی بهره می‌برد که همگی آن‌ها آموزش بالینی را جزء اصلی آموزش پرستاری به حساب می‌آورند (۵). محیط‌های بالینی به‌طور وسیعی به‌عنوان مکانی کلیدی جهت یادگیری دانشجویان پرستاری پذیرفته شده است. آموزش بالینی بسیار پیچیده بوده و ابعاد متعددی را شامل می‌گردد. مربیان بالینی می‌بایست دارای حیطه وسیعی از دانش، مهارت و ویژگی‌های فردی باشند و بدانند چه موقع و چگونه آن‌ها را به کار گیرند (۶).

در حال حاضر در سطح جهان دیدگاه دانشجویان در مورد آموزش به‌عنوان عامل ضروری پایش کیفیت در دانشگاه در نظر گرفته می‌شود. دریافت کنندگان خدمت، کیفیت خدمات را با مقایسه انتظارات و ادراکات خود از خدمات دریافت شده ارزیابی می‌کنند، کسب بازخورد از مشتری یکی از گام‌های اساسی برای ارتقاء کیفیت خدمات می‌باشد (۷). آگاهی استاد از رفتارهای موثر و غیرموثر می‌تواند دسترسی دانشجویان را به اهداف آموزشی تسهیل نماید (۳).

نتایج مطالعه ای در دو دانشکده بازرگانی در آمریکا نشان داد که از دیدگاه دانشجویان خدمات کیفی به آنان ارائه نمی‌شود. پژوهشی دیگر در گروه‌های مختلف دانشجویان پزشکی زاهدان

۷۰/۳ درصد مونث و ۲۹/۷ درصد مذکر بودند، ۶۰ نفر (۶۵/۹ درصد) در دوره روزانه و ۳۱ نفر (۳۴/۱ درصد) در دوره شبانه مشغول به تحصیل بودند، ۲۴ نفر (۲۶/۴ درصد) سن کم‌تر از ۲۰ سال و ۶۷ نفر (۷۳/۶ درصد) سن بین ۲۰ تا ۲۴ سال داشتند. ۱۹ نفر از آن‌ها (۲۰/۹ درصد) ترم دو، ۱۸ نفر (۱۹/۸ درصد) ترم سه، ۱۶ نفر (۱۷/۶ درصد) ترم چهار، ۱۳ نفر (۱۴/۳ درصد) ترم پنج و ۲۵ نفر (۲۷/۵ درصد) ترم ۶ بودند.

یافته‌ها نشان داد در کل در سه حیطه مورد بررسی، در حیطه ویژگی‌های فردی ۹۱/۷ درصد نظر موافق، در حیطه روش تدریس ۸۶/۴۳ درصد نظر موافق و در حیطه روش ارزشیابی کارآموزی ۸۱/۶۶ درصد نظر موافق وجود داشت.

نتایج تحقیق در مورد معیارها و ویژگی‌های یک مربی بالینی ایده‌آل نشان داد که در حیطه ویژگی‌های فردی مربی، بیشترین نظر موافق دانشجویان بر ویژگی‌های احترام گذاشتن به دانشجویان (۹۸/۹ درصد)، توانایی برقراری ارتباط با دانشجو (۹۶/۷ درصد)، داشتن تجربه کافی (۹۳/۳ درصد)، شیوه بیان خوب و مسلط (۹۲/۳ درصد) و داشتن ظاهر مرتب و آراسته (۸۷/۹ درصد) بود (جدول شماره ۱).

اطلاعات پرسش‌نامه محقق ساخته ای بود که با جستجوی مقالات و کتب تهیه گردید، روایی پرسش‌نامه از طریق نظرسنجی از صاحب نظران تایید و ضریب پایایی آن با محاسبه شاخص پیوستگی درونی (آلفای کرونباخ) برابر ۸۱ درصد انجام شد. در ابتدای پرسش‌نامه سؤالاتی در مورد اطلاعات جمعیت‌شناسی دانشجویان گنجانده شده بود و سپس سؤالاتی قرار گرفته بود که ویژگی‌های یک مربی بالینی را در سه حیطه ویژگی‌های فردی (۱۱ سؤال)، روش اداره کارآموزی (۱۵ سؤال) و روش ارزشیابی کارآموزی (۴ سؤال)، با مقیاس سه درجه ای موافق، تا حدی موافق و مخالف مورد پرسش قرار می‌داد. برای گردآوری داده‌ها به دانشجویان مورد نظر مراجعه کرده و بعد از توضیح در مورد هدف کار و اطمینان دادن جهت محرمانه ماندن اطلاعات و ذکر اختیاری بودن برای شرکت در پژوهش، پرسش‌نامه‌ها توزیع و بعد از پاسخ دادن جمع‌آوری گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها توسط نرم افزار SPSS و با استفاده از آمار توصیفی و تست‌های من ویتنی یو و کروسکال وایس انجام گردید.

یافته‌ها

از مجموع ۹۱ دانشجوی پاسخ دهنده به پرسش‌نامه‌ها،

جدول شماره (۱): فراوانی نسبی نظرات واحدهای مورد پژوهش در مورد ویژگی‌های فردی یک مربی بالینی ایده‌آل

مخالف	تا حدی موافق	موافق	ویژگی‌های فردی
٪۰	٪۳.۳	٪۹۶.۷	۱. توانایی برقراری ارتباط با دانشجو
٪۰	٪۱.۱	٪۹۸.۹	۲. احترام گذاشتن به دانشجو
٪۰	٪۱۲.۱	٪۸۷.۹	۳. داشتن ظاهر مرتب و آراسته
٪۰	٪۳۵.۲	٪۶۴.۸	۴. داشتن جدیت و قاطعیت در کارآموزی
٪۰	٪۴۴	٪۵۶	۵. سختگیری نسبت به انجام امور بالینی
٪۰	٪۳۳.۷	٪۶۶.۳	۶. ورود و خروج به موقع در طول کارآموزی
٪۰	٪۳۰	٪۷۰	۷. حضور تمام وقت در طول کارآموزی
٪۰	٪۱۸.۹	٪۸۱.۱	۸. توجه به رعایت نظم و ترتیب توسط دانشجو
٪۰	٪۷.۷	٪۹۲.۳	۹. شیوه بیان خوب و مسلط
٪۰	٪۳۴.۴	٪۶۵.۶	۱۰. اهمیت قائل شدن برای رفع مشکلات جانبی دانشجو
٪۰	٪۶.۷	٪۹۳.۳	۱۱. داشتن تجربه کافی

در حیطه روش اداره کارآموزی بیشترین نظر موافق در مورد ویژگی‌های توانایی پاسخ‌گویی به سوالات کارآموزان (۹۴/۵ درصد)، تلاش جهت کسب مهارت‌های عملی توسط دانشجویان (۹۳/۴ درصد)، اهمیت دادن به فهم مطالب توسط کارآموزان (۹۲/۳ درصد)، داشتن اطلاعات علمی طبق جدیدترین منابع (۸۷/۹ درصد) و استفاده بهینه از وقت در طول کارآموزی (جدول شماره ۲).

جدول شماره (۲): فراوانی نسبی نظرات واحدهای مورد پژوهش در حیطه روش اداره کارآموزی یک مربی بالینی ایده ال

مخالف	تا حدی موافق	موافق	روش اداره کارآموزی
٪۰	٪۱۸.۷	٪۸۱.۳	۱. سعی در مشارکت دادن دانشجویان در ارائه بحث‌ها
٪۰	٪۶.۶	٪۹۳.۴	۲. تلاش جهت کسب مهارت‌های عملی توسط دانشجویان
٪۰	٪۲۴.۱	٪۷۵.۹	۳. تلاش جهت رفع مشکلات کمی و کیفی محیط کارآموزی
٪۰	٪۱۲.۱	٪۸۷.۹	۴. داشتن اطلاعات علمی طبق جدیدترین منابع
٪۰	٪۱۹.۸	٪۸۰.۲	۵. بیان اهداف کارآموزی برای دانشجویان در شروع کارآموزی
٪۰	٪۱۵.۶	٪۸۴.۴	۶. استفاده بهینه از وقت در طول کارآموزی
٪۰	٪۲۱.۱	٪۷۸.۹	۷. معرفی منابع معتبر به دانشجو
٪۱۴.۳	٪۵۰.۵	٪۳۵.۲	۸. تعیین تکالیف برای دانشجویان در طول کارآموزی
٪۰	٪۵.۵	٪۹۴.۵	۹. توانایی پاسخ‌گویی به سوالات کارآموزان
٪۰	٪۷.۷	٪۹۲.۳	۱۰. اهمیت دادن به فهم مطالب توسط کارآموزان
٪۰	٪۱۳.۳	٪۸۶.۷	۱۱. سعی در رفع مشکلات تئوری و عملی کارآموزان
٪۰	٪۱۷.۸	٪۸۲.۲	۱۲. توانایی تطبیق آموخته‌های تئوری دانشجویان با محیط بالین
٪۷.۸	٪۴۴.۴	٪۴۷.۸	۱۳. تشویق دانشجو به انجام پژوهش
٪۶.۷	٪۴۱.۱	٪۵۲.۲	۱۴. توجه به حضور دانشجو در ساعت مقرر در محیط کارآموزی
٪۶.۶	٪۴.۴	٪۸۹	۱۵. عدم تبعیض گذاشتن بین دانشجویان مذکر و مونث

مذکر و مونث و رعایت عدالت در ارزیابی دانشجویان با جنسیت آن‌ها ارتباط معنی‌داری مشاهده شد ($p < 0.05$) که در این مورد دانشجویان پسر بیشترین نظر موافق را داشتند. بین ترم‌های تحصیلی و دوره تحصیلی با ویژگی‌های طرح شده ارتباط معنی‌داری مشاهده نشد ($p > 0.05$).

یافته‌های پژوهش در حیطه روش ارزشیابی کارآموزی نشان داد که بیشترین نظر موافق دانشجویان (۸۱/۶۶ درصد) بر رعایت عدالت در ارزیابی بود و در مورد ویژگی برگزاری آزمون پایان ترم ۳۹/۶ درصد دانشجویان نظر مخالف داشتند (جدول شماره ۳). در رابطه با دو ویژگی عدم تبعیض گذاشتن بین دانشجویان

جدول شماره (۳): فراوانی نسبی نظرات دانشجویان در حیطه روش ارزشیابی کارآموزی یک مربی بالینی ایده ال

مخالف	تا حدی موافق	موافق	روش ارزشیابی
٪۰	٪۱۹.۸	٪۸۰.۲	۱. بیان شیوه ارزشیابی در آغاز کارآموزی
٪۲.۲	٪۲۵.۳	٪۷۲.۵	۲. ارزشیابی دانشجویان طبق روش ذکر شده در آغاز کارآموزی
٪۳۹.۶	٪۳۳	٪۲۷.۵	۳. برگزاری آزمون پایان کارآموزی
٪۳.۳	٪۴.۴	٪۹۲.۳	۴. رعایت عدالت در ارزیابی دانشجویان

بحث و نتیجه‌گیری

در حیطه ویژگی‌های فردی یک مربی بالینی ایده‌ال بیشترین نظر موافق دانشجویان بر ویژگی احترام گذاشتن به دانشجو (۹۸/۹ درصد) بود. نیاز به احترام، یکی از نیازهای اساسی انسان در هرم سلسله مراتب نیازهای مازلو می‌باشد که می‌تواند دستیابی فراگیران را به اهدای آموزش تسهیل سازد. در این زمینه نتیجه تحقیقی که در یزد انجام شد، ویژگی "مودب، صمیمی بودن و احترام به دانشجو" از نظر دانشجویان گروه‌های مختلف علوم پزشکی از جمله صفاتی بود که یک استاد خوب باید داشته باشد، به طوری که از طرف دانشجویان پزشکی، پرستاری و پیراپزشکی بالاترین امتیاز را کسب نموده بود (۳). همچنین در تحقیقی که توسط علوی و عابدی در اصفهان انجام شد، از نظر دانشجویان پرستاری ویژگی احترام به دانشجو با ایجاد فضای مطوئن امکان کسب تجارب یادگیری را فراهم می‌آورد (۸)، نتیجه پژوهش آتش سخن و همکاران نشان داد، مورد احترام بودن دانشجو ۹۰/۹ درصد به میزان بسیار زیادی در ارتباط با آموزش بالینی اثربخش است (۹). رفتار توأم با احترام استاد با دانشجو یکی از ویژگی‌های وضعیت مطلوب خدمات آموزشی در بین دانشجویان علوم پزشکی زاهدان بود که از حداکثر امتیاز ۵، امتیاز ۴/۴۷ را کسب نموده بود (۷). این نتایج با نتیجه بدست آمده از تحقیق ما همخوانی داشت.

۹۶/۷ درصد از دانشجویان در این پژوهش با ویژگی فردی توانایی استاد در برقراری ارتباط با دانشجو نظر موافق داشتند، در تحقیق علوی و عابدی هم دانشجویان پرستاری وجود فضای ارتباطی مطلوب و دوستانه را منجر به افزایش یادگیری ذکر نموده و اعتقاد داشتند که مربیان با مهارت‌های ارتباطی بالاتر علاوه بر انتقال مفاهیم و تجارب با خلق فضای مناسب انگیزه و علاقه بیشتری در آنان ایجاد می‌کنند (۸،۶). نتیجه تحقیق رنجبر و همکاران در مازندران نشان داد که ۸۳/۷ درصد از دانشجویان، ارتباط مناسب استاد با فراگیران را مناسب ذکر کرده بودند (۴)،

گلیسی نیز در مطالعه خود، توانایی مربی را در شناسایی و پاسخ به نیازهای یادگیری دانشجویان به‌عنوان قسمتی از مهارت و صلاحیت مربی بیان کرده بود (۱۱). همچنین در مطالعه‌ای که در ترکیه انجام شد، مشخص شد دانشجویان از میان معیارهای ارزشیابی برای معیار ارتباط استاد با دانشجو و انتقال مفاهیم اهمیت بیشتری قائل شده بودند (۱۲)، نتیجه پژوهش آتش سخن و همکاران در این زمینه نشان داد که وجود برنامه آموزشی مدون در جهت ارتقاء کیفیت مهارت‌های ارتباطی اساتید و مربیان ۸۶/۹ درصد به میزان بسیار زیادی با آموزش بالینی اثربخش ارتباط دارد (۹). تمام این نتایج با نتیجه ما همخوانی داشت.

داشتن تجربه کافی از دیگر یافته‌های ویژگی‌های فردی مربی بالینی ایده‌ال بود که ۹۳/۳ درصد نظر موافق داشت، از دیدگاه دانشجویان مورد پژوهش در علوم پزشکی اصفهان، تجربه مربی یکی از نقش‌های تاثیر گذار است که منجر به اثربخشی موثر و بهتر فرآیند آموزش یادگیری می‌شود (۸،۶). دومین ویژگی مربی از نظر دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی یزد نشان داد، داشتن علم و تجربه با کسب ۳۶ امتیاز از صفاتی است که یک استاد خوب باید داشته باشد (۳) که با یافته ما همخوانی داشت.

شیوه بیان خوب و مسلط از دیگر ویژگی‌های فردی بود که ۹۲/۳ درصد نظر موافق داشت، دانشجویان مورد پژوهش توسط کبریایی و رودباری، به ارائه نمودن مطالب به شیوه‌ای که برای دانشجو قابل درک باشد در وضعیت مطلوب از ۵ امتیاز حداکثر، امتیاز ۴/۴۷ را اختصاص داده بودند (۷) که موافق نتیجه تحقیق ما می‌باشد.

ویژگی فردی دیگری که مورد نظر دانشجویان بود، داشتن ظاهر مرتب و آراسته با ۸۷/۹ درصد نظر موافق بود، پژوهش انجام شده در قزوین نشان داد که فقط ۵۰/۷ درصد از دانشجویان طرز لباس پوشیدن و ظاهر استاد از جنبه اولویت‌های ارزشیابی استاد، خیلی مهم ذکر کرده بودند (۱۰) ولی یافته تحقیق کبریایی و

برای دانشجوی قابل درک باشد با کسب ۴/۴۷ از ۵ امتیاز (۷) همخوانی داشت.

داشتن اطلاعات علمی طبق جدیدترین منابع معیار مناسب بعدی در حیطه روش اداره کارآموزی با ۸۷/۹ درصد نظر موافق بود، این نتیجه با نتیجه بدست آمده از پژوهش مازندران که از دیدگاه ۸۳ درصد دانشجویان در اختیار گذاشتن اطلاعات جدید رشته مربوطه، به عنوان معیار مناسب ذکر شده بود، همخوانی داشت ولی از نظر شرکت کنندگان در پژوهش قزوین ارائه مطالب جدید فقط ۶۴/۵ درصد به عنوان گزینه خیلی مهم ذکر شده بود (۱۰).

استفاده بهینه از وقت در طول کارآموزی، معیار خوب دیگری برای مربی با ۸۴/۴ درصد نظر موافق بود که با نتیجه تحقیق زاهدان در زمینه انجام فعالیتها در زمانهای تنظیم شده توسط استاد با کسب ۴/۲ امتیاز از ۵ هم جهت بود (۷).

در حیطه روش اداره کارآموزی نظرات مخالفی به این شرح مشاهده گردید: تعیین تکالیف برای دانشجوی در طول کارآموزی ۱۴/۳ درصد نظر مخالف داشت. یافته تحقیق کربایی و رودباری در رابطه با داشتن تکالیف متناسب (نه کم نه زیاد) و مرتبط با درس از نظر دانشجویان از حداکثر امتیاز ۵ امتیاز ۳/۷۷ را به خود اختصاص داده بود (۷) که با نتیجه این تحقیق همخوانی نداشت.

۴۷/۸ درصد از دانشجویان در زمینه تشویق دانشجویان به انجام پژوهش نظر موافق و ۷/۸ درصد از آنها نظر مخالف داشتند که مشابه نتیجه بدست آمده از تحقیق حسینی و سرچمی بود که یافتههای آنها نشان داد از دیدگاه دانشجویان خواستن تکالیف تحقیقی در اولویتهای ارزشیابی اساتید فقط ۱۳/۵ درصد خیلی مهم ذکر کرده بودند (۱۰).

۴۱/۱ درصد از دانشجویان تا حدی موافق توجه به حضور دانشجو در ساعت مقرر و ۶/۷ درصد مخالف این معیار بودند، این یافته با نتیجه پژوهش آتش سخن و همکاران که وقت شناسی

رودباری نشان داد، ظاهر آراسته و حرفه ای استاد در وضعیت مطلوب ۳/۷۹ امتیاز از ۵ امتیاز را کسب نموده است (۷) که با نتیجه به دست آمده در این پژوهش همخوانی دارد.

معیار بعدی در حیطه ویژگیهای فردی مربی، توجه به رعایت نظم و ترتیب توسط دانشجو (۸۱/۱ درصد موافق) بود، در این زمینه یافته پژوهش رنجبر و همکاران در مازندران نشان داد که توجه به حضور مرتب و به موقع فراگیران در بخش از دید ۸۲ درصد دانشجویان گزینه مناسبی برای ارزشیابی استاد می باشد (۴) که با نتیجه پژوهش ما همخوانی دارد.

در رابطه با دومین حیطه بررسی معیارهای یک استاد بالینی ایده ال یعنی روش اداره کارآموزی در زمینه توانایی پاسخگویی به سوالات کارآموزان (۹۴/۵ درصد نظر موافق)، تحقیق آتش سخن و همکاران، ارتباط اختصاص زمان کافی برای پاسخ به سوالات بالینی دانشجو را با اثر بخشی آموزشی بالینی ۷۸/۹ درصد اعلام نمودند (۹) که از نتیجه به دست آمده در این پژوهش کم تر می باشد، ولی در پژوهش رنجبر و همکاران، در خصوص پاسخ به سوالات فراگیران در دروس عملی از دیدگاه ۸۲ درصد دانشجویان گزینه مناسبی برای ارزشیابی استاد اعلام شده بود (۴)

تلاش جهت کسب مهارت های عملی توسط دانشجویان با ۹۳/۴ درصد نظر موافق، معیار مناسب دیگری برای استاد در روش اداره کارآموزی بود. تحقیق انجام شده در اصفهان نشان داد که ۸۵/۴ درصد از دانشجویان معتقد بودند فراهم نمودن فرصت برای تجربه عملی دانشجو تا حد بسیار زیادی با آموزش بالینی اثربخش مرتبط است (۹).

اهمیت دادن به فهم مطالب توسط کارآموزان یکی دیگر از ویژگیهای مربی بالینی در حیطه روش اداره کارآموزی با ۹۲/۳ درصد نظر موافق بود، این یافته با نتیجه بدست آمده از تحقیق انجام شده در زاهدان در مورد ارائه مطالب به شیوه ای که

پایان کارآموزی با ۳۹/۶ درصد نظر مخالف است، نتیجه تحقیق آتش سخن و همکاران مشخص کرد که از نظر ۸۳/۲ درصد دانشجویان، وجود سیستم ارزشیابی دوره ای همراه با بازخورد به مدرس بالینی و دانشجو به میزان بسیار زیادی در ارتباط با آموزش بالینی اثربخش می‌باشد (۹). همچنین در تحقیق رنجبر و همکاران ۷۸/۹ درصد از دانشجویان ارزیابی بالینی فراگیران را از رفتارهای مناسب استاد ذکر کرده بودند (۴). از دید دانشجویان، قضاوت نهایی در مورد صلاحیت بالینی دانشجو حاصل توجه و در نظر گرفتن ابعاد مختلفی از تجارب آنان در محیط بالینی مانند برگزاری جلسات ارزشیابی، در نظر گرفتن فعالیت‌های بالینی دانشجو، مورد مشاهده قرار دادن مقطعی از مهارت‌های بالینی می‌باشد (۶).

بررسی ویژگی‌های یک مربی خوب از دیدگاه دانشجویان باعث می‌شود ما خود را از دیدگاه دیگران بسنجیم و عملکرد خود را ارزیابی نموده و بکوشیم که خود را کامل نماییم و با ارائه برنامه مناسب و تنظیم فعالیت‌های تدریس و ارزیابی آموزشی، درست عمل نماییم.

دانشجو را تا ۷۲/۸ درصد به مقدار زیاد و بسیار زیاد مرتبط با آموزش بالینی اثربخش می‌دانستند (۹) همخوانی نداشت، همچنین توجه به حضور مرتب و به موقع فراگیران در بخش از نظر ۸۲ درصد شرکت کنندگان در پژوهش مازندران از معیارهای مناسب ارزشیابی استاد ذکر شده بود (۴) که با ۵۲/۲ درصد نظر موافق دانشجویان ما همخوانی نداشت.

علی‌رغم مخالفت ۶/۶ درصد با عدم تبعیض گذاشتن دانشجویان مذکر و مونث، ۸۹ درصد موافق این معیار بودند، در تحقیق مظلومی و همکاران در مورد صفاتی که استاد نباید داشته باشد، از تبعیض گذاشتن بین فراگیران بدون ذکر از جنسیت آن‌ها یاد شده بود (۳).

در حیطه ارزشیابی کارآموزی یافته‌ها نشان داد ۹۲/۳ درصد از دانشجویان با رعایت عدالت در ارزیابی دانشجویان موافق بودند که با نتیجه انجام شده در یزد که رعایت عدالت از سوی استاد را به‌عنوان یک ویژگی خوب ذکر کرده بودند (۳) همخوانی داشت.

بیان شیوه ارزشیابی در آغاز کارآموزی با ۸۰/۲ درصد نظر موافق یافته دیگری در حیطه ارزشیابی کارآموزی بود، در تحقیق رنجبر و همکاران ۸۲/۹ درصد از دانشجویان بیان مناسب وظایف فراگیران در ابتدای آموزش را از رفتارهای مناسب ارزشیابی استاد می‌دانستند (۴) که با نتیجه ما همخوانی داشت.

دیگر یافته قابل بحث در حیطه ارزشیابی، برگزاری آزمون

References:

1. Brunham S, Murray J. Assessing levels of reflection from students' fieldwork journals. *Physiotherapy Canada* 2000; 52(Suppl): S70-1.
2. Wieck KL. Faculty for the millennium: changes needed to attract the emerging workforce into nursing. *J Nurs Educ* 2003; 42(4): 151-8.
3. Tang F, Chou S, Chiang H. Students' perceptions of effective and ineffective clinical instructors. *J Nurs Educ* 2005; 44(4): 187-92.
4. Berg CL, Lindseth G. Students' perceptions of effective and ineffective nursing instructors. *J Nurs Educ* 2004; 43(12): 565-8.
5. Page CG., Ross IA. Instructional strategies utilized by physical therapist clinical instructors: an exploratory study. *J Phys Ther Educ* 2004; 18: 43-9.
6. Nestel D, Betson C. An evaluation of a communication skills workshop for dentists:

- cultural and clinical relevance of the patient-centred interview. *Br Dent J* 1999;187: 385-8.
7. Moseley TH, Cantrell MJ, Deloney LA. Clinical skills center attending: an innovative senior medical school elective. *Acad Med* 2002;77:1176.
  8. Li MK. Perceptions of effective clinical teaching behaviours in a hospital-based nurse training programme. *J Adv Nurs* 1997;26:1252-61.
  9. Benor DE, Leviyof I. The development of students' perceptions of effective teaching: the ideal, best and poorest clinical teacher in nursing. *J Nurs Educ* 1997;36:206-11.
  10. Branch WT, Jr., Paranjape A. Feedback and reflection: teaching methods for clinical settings. *Acad Med* 2002; 77:1185-8.
  11. Gillespie M. Student-teacher connection in clinical nursing education. *J Adv Nurs* 2007; 37(6): 566.
  12. Turhan K, Yaris F, Nural E. Dose instructor evaluation by student using a WEB-based questionnaire impact instructor performance? *Adv Health Sci Edu Theory Pract* 2005; 12: 5-13.